

Стахура А.П.

аспірант кафедри

загальноправових дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ

Сьогодні Україна виборює право на збереження демократичних цінностей, вільний розвиток та набуття повноправного членства у Європейському Союзі. Наближаючись до європейських демократичних стандартів, національне законодавство зазнає змін і доповнень, спрямованих на більш ефективний захист прав і свобод кожного в Україні.

Варто погодитись із думкою авторів Тлумачного термінологічного словника з конституційного права під загальною редакцією Л.Р. Наливайко у тому, що Конституція (лат. *constitutio* – устрій) – це основний закон держави, який закріплює державний та суспільний лад, порядок організації і здійснення державної влади, визначає основні державно-правові інститути, порядок їх організації та компетенцію, принципи взаємовідносин особи й держави і так встановлює принципи регулювання суспільних відносин [1, с. 286-287].

В зв'язку із цим, Конституція України від 28.06.1996 виступає Основним Законом, який серед іншого, визначає засади гендерної рівності в Україні [2].

У свою чергу, досягнення гендерної рівності є ключовим елементом у реалізації місії Ради Європи, суть якої – захищати права людини, підтримувати демократію та забезпечувати принцип верховенства права. Як випливає зі вступу до Стратегії гендерної рівності ради Європи на 2018-2023 роки, гендерна рівність передбачає рівні права для жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, а також їх однакову значущість, можливості, обов'язки та участь у всіх сферах суспільного й особистого життя. Так само вона означає рівний доступ жінок і чоловіків до ресурсів та розподіл цих ресурсів між ними [3, с. 5].

Конституційно-правові засади забезпечення гендерної рівності в Україні визначаються Основним Законом та деталізуються низкою нормативно-правових актів, які гарантують рівні права та можливості для всіх громадян України, незалежно від їх статі.

Спираючись на аналіз конституційних положень, можна зазначити, що гендерна рівність в Україні гарантована наступними статтями:

– Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними (стаття 21);

– Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям (стаття 24);

– Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб (стаття 43);

– Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (стаття 49);

– Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї (стаття 51);

– Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним (стаття 52) [2].

Варто зазначити, що поряд із загальними нормами, що забезпечують гендерну рівність в Україні, можна вказати про рівність суб'єктів права власності перед законом (стаття 13), про рівність об'єднань громадян (стаття 36) та про рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом (стаття 129) [2].

Погоджуючись із тим, що найбільш деталізовано гендерну рівність визначено положеннями статті 24 Конституції України, необхідно звернути увагу на те, що одночасно зазначена стаття включає гендерну асиметрію, тобто рівність «у громадсько-політичній діяльності, у здобутті освіти професійній підготовці, у праці та винагороді за неї, але не передбачено рівних можливостей у сімейній та всіх інших сферах життя» [4, с. 3]. Таким чином, стає очевидною доцільність і необхідність подальшого удосконалення норм вітчизняного права для забезпечення гендерної рівності в Основному Законі держави – Конституції України, а також у прийнятих для уточнення її положень законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів.

У цілому ж, конституційно-правові засади забезпечення гендерної рівності в Україні утворюють собою своєрідний «фундамент» для можливості практичного втілення рівних умов для жінок і чоловіків у всіх

сферах суспільного життя, унеможливлення будь-яких проявів дискримінації на основі статі. Отже, конституційно-правові засади забезпечення гендерної рівності в Україні слугують невід'ємною складовою для розвитку демократичного суспільства з високим рівнем правової культури.

1. Глумачний термінологічний словник з конституційного права / ред. Л.Р. Наливайко. Київ: Хай-Тек Пресс, 2016. 628 с.

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-вр#Text> (дата звернення 14.06.2023).

3. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 рр. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4> (дата звернення 14.06.2023).

4. Питання гендерної рівності в конституційному процесі. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/pitannya_genderno_r_vnost_v_konstituc_ynomu_proces_.pdf (дата звернення 14.06.2023).

Шевчук В.С.

аспірант кафедри

адміністративного права, процесу

та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

СУБ'ЄКТИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Важливим питанням на шляху пізнання сутності громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів є те, що пов'язане із з'ясуванням системи суб'єктів його здійснення. Ми вважаємо, що за відсутності нормативного врегулювання системи суб'єктів громадського контролю за діяльністю поліції, зокрема та правоохоронних органів в цілому є логічною та науково-обґрунтованою, і може бути покладена в основу систематизації, аналіз якої буде наведено нами нижче.

До суб'єктів громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів можна віднести громадян та громадські організації. Основи громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів закладені в Конституції України, так: «громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» (ст. 38 КУ); «усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у